

Ivan Sobieski.

Med one junake, ki so si v boju zoper nevernike pridobili največ slave, mora se prištevati tudi Ivan Sobieski. Saj on je rešil Poljsko pogina, on je otel Dunaj in ž njim vse krščanstvo preteče pogube.

Ivan Sobieski se je rodil 2. junija 1624. v gališkem mestu Olesko. Bil je sin stare plemenite poljske rodovine. Oče je dobro skrbel za vzgojo svojih otrok. Mladi Ivan je govoril kakih sedem ali osem jezikov, poznal je dobro slovstvo drugih narodov, zanimal se je za godbo in slikarstvo, znal pa je tudi dobro sukati sabljo. Njegova mati je ustanovila dominikanski samostan, da bi se ondi maševalo vsak dan za vse sorodnike, ki so padli v boju zoper nevernike. Tja je vodila mati svoje otroke, ondi je tudi Ivan Sobieski, kakor nekdanj Hanibal v poganskem svetišču, sklenil vse svoje življenje se bojevati proti nevernikom krščanstva. Ko je Ivan nekoliko odrastel, prehodil je s svojim bratom Markom Francosko, Laško in deloma tudi Turško. Pa vrnila sta se kmalu domov. Tedaj so se začeli viharni dnevi za Ivana Sobieskega.

Tatari so namreč pridrli v Poljsko ter z ognjem in mečem pokončavali, kar so našli. Sobieski se je izvrstno bojeval, zato je kmalu dospel do višjih častij. Slavno je premagal Tatare 1667., katerih je bilo skoro štirikrat več. Ko se je po zmagi vračal v Varšavo, šli so mu naproti vsi poljski plemenitniki in državniki, obsipali ga s cveticami ter pozdravljali kot svojega rešitelja. On pa je ponižno odgovorjal: »Za zmago moramo Boga zahvaliti.«

Kmalu nato je poljski kralj Ivan Kazimir prostovoljno odložil krono; po dolgih homatijah so izvolili za kralja Mihaela Višniovieckega. Ali takoj ob nastopu njegovega vladanja so se začeli Turki in Kozaki pripravljati na boj proti Poljakom. Zopet je bilo treba braniti domovino. Sobieski tudi sedaj ni križem držal rok. Dasi od kralja razžaljen, se je vendar bojeval zoper Turke ter jih pri Hocinu 1 1673. v god sv. Martina popolnoma potolkel. Kot plen so dobili kristijani tudi lepo zeleno zastavo, ki so jo v spomin zmage poslali cerkvi sv. Petra v Rim.

Leto pozneje, po smrti Mihaela Višniovieckega je bil Sobieski jednoglasno za kralja izvoljen. Pa nastala je nova vojska s Turki. Ti so namreč pridrli celo pred Lvov in se tam utaborili. Ali hrabri Sobieski je udaril iz mesta z osemkrat manjšo vojsko nad nje. »Moramo zmagati!« klical je Sobieski, »le čez moje truplo bo prišel Turek v mesto.« In res! Nastala je namreč velika nevihta, začela je padati toča, in to je pomagalo Poljakom do zmage. Kakih 15.000 Turkov je našlo smrt na begu.

Jedna izmed najslavnejših njegovih zmag pa je zmaga nad Turki pri Dunaju. Veliki vezir Kara Mustafa je hotel tudi na Dunaju zasaditi mohamedanski polmesec mesto krščanskega križa. Z ogromno vojsko 200.000 mož je pridrl na Ogersko, pustošil, kamor je prišel, in se pomikal dalje proti Dunaju. Nepopisen je bil strah, ko so se pokazale turške čete pred mestom. Veliko premožnejših ljudij se je že pred prihodom turških čet izselilo z Dunaja, cesar Leopold I. sam je bežal s svojo rodovino v Linc. Velika je bila stiska na Dunaju; na jedni strani so jih oblegali Turki, na drugi pa se je začela

oglašati bolezen in lakota. Pa v največji sili pride rešitev. Sobieski je namreč s 84.000 možmi hitel mestu v pomoč. Na Golovcu pri Dunaju opravil je kapucin Marko daritev sv. maše za srečno zmago; Sobieski sam je stregel. Mašnik je potem obhajal vse kneze ter blagoslovil vse vojake, rekoč: »V imenu sv. Očeta vam rečem, da je zmaga vaša, ako boste na Boga zaupali.« Velika bela zastava s svetim križem vihrala je na Golovcu v znamenje, da se bode bojevalo za sveto stvar.

Začel se je boj. Zmaga se je nagibala sedaj na to, sedaj na ono stran. Toda kmalu so začeli Turki bežati, pustivši ves plen in vse zaklade zmagalcem. Slovesno so sprejeli potem Sobieskega v mesto in hvaležna množica mu je poljubovala roke, obleko, celó čevlje. »Sam Bog nam je poslal tega moža kot rešitelja!« klicali so mnogi.

Zadnja leta njegovega življenja so grenili razni razpori v domovini. Umrli je veliki junak 17. junija 1696. v dan sv. Rešnjega Telesa, ravno ko je sonce zahajalo. Z njim je bila pokopana tudi slava poljskega kraljestva.

— a —

Naša šola.

(Mladostni spomini; spisal Dobrávec.)

(Dalje.)

Zigonov France ni bil doma iz naše vasi, tudi v šolo ni začel hoditi z nami. Prišel je iz Podgore, tri ure od nas oddaljenega kraja, ter stopil tamkaj v višji oddelek. Bival je pri teti, ki je imela v naši vasi gostilno. Tu je bila Francetu seveda sleharni dan priložnost, da se je kratkočasil, kolikor ga je bila volja, in še več. Lahko rečem, da ni France rad zamenjarjal hruma ne šuma, smeha in šale v gostilni, prav rad se je mudil tam, in ko mu je teta velela prinesiti temu ali onemu polič na mizo, priklopela je njegova sreča na vrhunec. Zato mu ni bilo posebno do tega, če so se knjige dolgočasile v kotu, kamor jih je zagnal ne preveč z lahka vsak dan prišedši iz šole.

Med seboj smo pa imeli Franceta vendar posebno v čisljih zaradi njegove dobrosrčnosti. Če je le mogel, pomagal je vsakomur in razdelil kruh, rožiče, slaščice in sadje vselej na toliko delov, da smo pokusili vsi, on najmanj. Mladinskih iger je znal mnogo več kot mi domači, ko sicer ne morem reči, da bi bili tudi v tem zadnji, pa vsaki nas ima kaj posebnega. A navzlic vsi naši prijaznosti vleklo je Franceta nekaj neprenehoma v njegovo preljubljeno Podgoro k očetu in materi. Kateri otrok si ne želi biti vedno pri milih stariših in kako malo je onih, ki jim je sreča mila, da se ne ločijo od njih!

To pa ni bil jedini vzrok, ki je vabil Franceta v okrilje domače hiše. Nečem pravega naravnost povedati, ker bi bil zato France, ki živi še danes srečno in veselo v predragi mu Podgori, hud na-me, ali toliko pa le rečem, da gospod Brne ni bil nič kaj posebno zadovoljen s tem, da so se Francetove